

BR. R. STOCKMAN

Profileren of nivelleren?

Als christen leven in een fel gesecculariseerde omgeving is alvast geen sinecure. Het is alsof we in onze heimat, waar we ons eens zo goed thuis voelden, aan het vervreemden zijn. Vrienden beginnen een andere taal te spreken, anderen worden allergisch als we het nog even willen hebben over ons christelijk geloof. Op de werkvloer worden we op hoongelach onthaald wanneer we zeggen dat we nog naar de kerk gaan. Op school durven kinderen niet meer vertellen dat ze misdienaar zijn. De kring van gelijkgezinden waarin we ons toch nog kunnen thuis voelen wordt steeds kleiner, tot het gaat lijken alsof we in een getto zijn terechtgekomen. Heeft de humus waarin onze maatschappij wortel heeft geschoten een transformatie ondergaan? Wat is er met de christelijke wortels gebeurd waarop de gemeenschap waarin we opgroeiden was gestoeld? Ik dacht daaraan toen in onze tuin in Rome alle sinaasappelbomen door een onbekende ziekte verdorden. Was het de uitzonderlijke vorst van vorig jaar die hen fataal was geworden, werden ze aangetast door parasieten of was er iets gebeurd in de grond waarin ze wortelden? Feit was dat ze niet meer te redden waren, ze waren immers tot in de wortel aangetast. Ook onze tuinmannen stonden voor een raadsel en er zat niets anders op dan ze door een nieuwe beplanting te vervangen. De tuin zal er voortaan anders uitzien en we zullen in december het verse fruitsap moeten missen dat traditiegetrouw iedere morgen met een zekere fierheid op onze eigen oogst aan sinaasappelen werd klaargemaakt.

Sommigen beroepen zich volstrekt ten onrechte op het beginsel van de scheiding tussen Kerk en staat en de neutraliteit van de overheid om het geloof te reduceren tot een privéaangelegenheid. Daarmee willen ze gelovigen op maatschappelijk vlak monddood maken en hen trachten te verhinderen zich als gelovigen te engageren in de wereld. Het principe van de neutraliteit van de overheid garandeert juist het tegenovergestelde. Het is en blijft onze vrijheid en roeping als christen in de wereld te staan, er verantwoordelijkheid op te nemen en op de plaats waar we leven en werken mee te bouwen aan de komst van het Koninkrijk van God. Geloven kan nooit worden gereduceerd tot een louter binnenkerkelijke aangelegenheid, maar spoort ons aan er ons hele leven van te laten doordringen. Er zijn geen terreinen waarop ons geloof afwezig kan blijven.

Dat we hierdoor bouwen aan het Koninkrijk van God klinkt natuurlijk zeer “gelovig”, maar dit is de opdracht die we van Jezus Christus zelf hebben meegekregen in zijn zendingsrede, en wat Hij ons zelf heeft voor-geleefd. Neen, Jezus heeft Zich niet opgesloten in een kleine wereld van gelijkgezinden, heeft geen getto gevormd, maar is de wereld ingetrokken om overal waar Hij kwam de Blijde Boodschap te verkondigen en deze boodschap te beleven en concreet gestalte te geven. Jezus heeft ons getoond hoe we een wereld kunnen uitbouwen die een ware afspiegeling is van de wereld die door God bij de schepping werd gedroomd. Het is een wereld waarin Gods aanwezigheid tastbaar en voelbaar is in de wijze waarop mensen met mekaar omgaan, hoe ze met de omgeving omgaan, hoe ze de wereld uitbouwen en hoe ze uiteindelijk ook een plaats geven aan God zelf in hun dagelijkse leven, aan de religieuze dimensie in hun leven. “Ga uit over de hele wereld en verkondig het evangelie aan heel de schepping” (Mc. 16, 15). Heel de wereld en heel de schepping, het kan niet duidelijker klinken! Dat is de plaats waar we als christen actief moeten zijn. De vraag is echter of we daartoe nog de ruimte krijgen en of we niet steeds meer met dilemma’s worden geconfronteerd die ons gelovig in de wereld staan echt bemoeilijken en soms quasi onmogelijk maken. Kunnen we ons met andere woorden nog als christen profileren in de wereld? Of worden we gedwongen ons geloof steeds verder te nivelleren met het gevaar in een sfeer van relativisme terecht te komen, waarvoor paus Benedictus XVI de gelovigen zo dikwijls waarschuwde? Profileren of nivelleren: voor welke houding kiezen we?

Trachten we op een consequente wijze ons handelen af te stemmen op de evangelische boodschap en laten we er ons geweten door vormen om zo ook invloed uit te oefenen op onze omgeving? Zijn we als christenen nog voldoende het licht, het zout en de gist in de samenleving, waartoe we steeds opnieuw vanuit die duidelijke evangelische boodschap van Jezus worden opgeroepen? Op welke wijze zullen we licht in de wereld kunnen laten schijnen in een omgeving die erg verduisterd is en er zich actief tegen afschermt? Op welke wijze zullen we het zout kunnen zijn dat smaak geeft in een omgeving die meer trek heeft in andere smaken? En op welke wijze zullen we de gist in de deeg kunnen zijn wanneer we alle moeite hebben om met onze gist nog in het deeg te geraken?

De vraag is of we als christen passief ondergaan en accepteren wat maatschappelijk ruim wordt aanvaard en meestal ook wettelijk mogelijk is geworden? Of blijven we trouw aan ons geloof en bieden we weerwerk met alle middelen die ons in een democratie daartoe geboden worden? Als christenen schieten we op dat vlak wellicht ernstig tekort. Laten we ons niet teveel afschrikken door sommigen die ons als extremisten

afschilderen omdat we enkel op een consequente en radicale wijze de evangelische boodschap gestalte willen geven met respect voor andere overtuigingen. Anderen hebben veel minder schroom om zich met hun radicale boodschap te profileren en de evangelische waarden belachelijk te maken. Hun doelstelling is op een georkestreerde wijze gestalte te geven aan een nieuw soort drievuldigheid waaraan niemand of niets nog kan raken: de absolute vrijheid, autonomie en zelfbeschikking. Dit lijken vandaag de ingrediënten te zijn van een nieuw beleden maatschappelijke religie.

Is het alternatief dan onze christelijke geloofsovertuiging te nivelleren en ons te laten meesleuren door de heersende maatschappelijke grondstroom? Hopen we op deze wijze toch nog de mogelijkheid te behouden om enige positieve invloed op de omgeving uit te oefenen? We zijn als christenen dan wel héél naïef te denken dat we met wat schemerlicht op de kandelaar, wat waterig zout in de hand en enige grammen gist in het deeg het debat kunnen beïnvloeden. De ondermaatse kwaliteit van ons licht, ons zout en onze gist zal het resultaat van dit debat niet kleuren.

Nivelleren betekent dikwijls dat we compromissen zullen moeten sluiten met visies en waarden die helemaal niet te rijmen zijn met de evangelische boodschap, met de christelijke waarden, met de christelijke visie op mens en maatschappij. We moeten hier maar denken aan de vele ethische debatten die vandaag worden gevoerd en waar geraakt wordt aan de onvervreembare intrinsieke waardigheid van alle leven, vanaf het prille ontstaan tot het natuurlijke einde. Wanneer we vasthouden aan de radicaliteit waartoe de evangelische boodschap ons oproept, zullen we heel vlug stoten op een grens waaraan niet kan geraakt worden. Houden wij daaraan, dan zullen we vlug worden uitgesloten of onszelf moeten afsluiten van deze debatten, omdat we niet anders kunnen dan terug te komen op de essentie van de zaak en het niet zomaar kunnen hebben over een aantal modaliteiten waarbij aan de essentie reeds volledig is voorbijgegaan. Er is een fundamentele grens overschreden, en dan is elk verder debat onmogelijk indien men die grens niet opnieuw respecteert. Maar de gevoerde debatten gaan uit van een totaal nieuwe waardeschaal, van premissen die helemaal niet meer te rijmen zijn met de fundamenten waarop onze christelijke waarden zijn gestoeld, en maken daardoor in se iedere verdere dialoog gewoon onmogelijk. Wanneer over de essentie niet meer kan gedialoogd worden, is het dialogeren over de mogelijke modaliteiten zinloos en zelfs niet aangewezen. Sommigen zien het toch blijven deelnemen aan deze dialogen als een poging om nog wat bij te sturen en in de huidige situatie zagezegd tot het minste kwaad te komen. Ze proberen in de brand nog een aantal meubelen te redden, ook al zien

ze dat het huis zelf niet meer te redden is. We kunnen dat afleiden uit sommige verklaringen, waar opgeroepen wordt om toch na te denken over het hellend vlak waarop we ons bevinden, maar waar nog amper wordt teruggekomen op het onaantastbare dat werd aangetast en alleen nog wordt gewezen op het gevaar van een verdere afglijding. Dat kan een politieke strategie zijn, en christelijke beleidsmakers hebben wellicht geen andere keuze voorhanden om hun stem nog te laten horen, maar dit kan niet de grondhouding en visie worden van de christenen en van de Kerk als dusdanig, want dan ondersteunen zij alleen maar, zij het met een aantal vertragingsmaatregelen, de groei naar een verder relativisme.

Zou het vandaag niet juist van moed getuigen om ons als christenen te blijven profileren, met een radicaliteit waartoe de evangelische boodschap ons oproept, en daarmee profetisch in de wereld te gaan staan? Het gaat er dan om dat we bewust tegenwind blijven geven en blijven hameren op de teloorgang van de basiswaarden waarop ons leven en de wereld als dusdanig worden gebouwd. Kunnen we geen licht meer geven in een sterk verduisterde omgeving, dan kunnen we nog steeds een flikkerlicht zijn dat mensen misschien toch doet nadenken over de nefaste evolutie die aan de gang is. Misschien hebben mensen van vandaag juist dit flikkerlicht nodig om halt te houden en een kritische geluid te laten horen bij alles wat vandaag als ‘vanzelfsprekend’ wordt voorgesteld. Het kan op een piepklein kiezelsteentje lijken dat zich bij het marcheren in onze schoen heeft gewrongen en dat ons wandelen toch wel even hindert. Tot we onze schoen uittrekken en het steentje verwijderen. Maar het heeft onze aandacht opgeëist en ons zelfs even doen halhouden. Flikkerlicht en kiezelsteen zijn er door duidelijke taal te durven spreken en ook consequente handelingen te blijven stellen die tegendraads zijn, niet om zagezegd tegendraads te doen, maar omdat we niet anders kunnen. Hebben christenen dit vandaag ook niet bij voorkeur nodig van hun leiders in plaats van omfloerste en eigenlijk lauwe taal die er toch maar voor zorgt niemand tegen de borst te stoten? Kijk naar de woorden van Jezus in het Evangelie: die zijn nooit omfloerst en lauw, maar altijd zeer duidelijk en dikwijls ook tegendraads tegen de mentaliteit waarin Hij Zich bevond. Klinkt het in het boek van de Openbaring niet uitdagend: “Ik ken uw daden: gij zijt noch koud noch heet. Waart ge maar koud of heet! Omdat gij lauw zijt en noch heet noch koud, daarom zal Ik u uitbraken uit mijn mond” (Apok. 3, 15-16). Wanneer we onszelf steeds maar nivelleren om zagezegd geen stukken te maken, zijn we dan niet als diegene die in de tekst wordt verweten lauw te zijn? We kennen zijn onsmakelijk lot! Wanneer we ons echter blijven profileren, zullen we wellicht ook uitgebraakt worden, maar dan door hen die het in de wereld voor het zeggen hebben. Door wie worden we het liefst uitgebraakt,

om het nog eens onsmakelijk te bevragen? Laten we daarbij de ultieme woorden van het Mattheüs-evangelie niet vergeten waar Jezus ons belooft ons niet in de steek te laten: “Zie, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding van de wereld” (Mt. 28, 20). Tenslotte is Hij het en Hij alleen die ons de nodige kracht zal geven en blijven geven om stand te houden zelfs wanneer de golven woest om ons heen slaan. Ook hier ontvingen we een hoopgevend woord van Jezus: “Waarom zijt gij zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?” (Mc. 4, 40). De angst die de apostelen in de boot greep, werd een vrees – noem het groot ontzag – dat hen finaal deed uitroepen: “Wie is Hij toch, dat zelfs wind en water Hem gehoorzamen?” (Mc. 4, 41). Juist omdat Hij er is in ons leven en ons daartoe de kracht geeft, kunnen we niet anders dan ons als christen blijvend te profileren in de wereld en kunnen we de verleiding weerstaan toch maar mee te doen met de massa omdat dit schijnbaar de gemakkelijkste weg lijkt. Voor welke weg gaan wij? Hoe stellen we onze GPS in? Profileren of nivelleren: het blijft een uitdagende vraag, met weliswaar een duidelijk antwoord.

René Stockman is Broeder van Liefde en werd in 2018 door het generaal kapittel van zijn congregatie te Rome voor de vierde maal verkozen tot generale overste. Hij is auteur van vele boeken en artikelen over christelijke spiritualiteit, ethiek, management en geschiedenis van de geestelijke gezondheidszorg.